

OKULÖNCESİ DÖNEM ÇOCUK KİTAPLARINDA GÖRSEL BİR UYARAN OLARAK RESİM*

Güliz ŞAHİN**

ÖZET

Kişisel, ruhsal ve fiziksel gelişimin temelleri okulöncesi dönemde atılmaktadır. Çocuk fiziksel açıdan olduğu gibi kişisel ve ruhsal açıdan da sürekli değişen ve gelişen bir varlıktır. Henüz on bir aylıkken kitap ile iletişim kurmaya başlayan çocuk için kitap eğlendirici bir oyuncak gibidir. Unutulmamalıdır ki çocuk, oyun yoluyla öğrenir. Çocuğun kitapla ilk tanışması da resimler aracılığıyla olur. Okulöncesi dönemden itibaren çocuğun anlam evrenine katılan resimli kitaplar, çocukla etkileşim kurmada en başat görsel uyaran olmuştur. Resimli kitaplar çocukta görsel algılama yoluyla sözlü anlatım becerilerinin geliştirilmesine olanak tanıırken çocuğun duyuşsal algılarını da harekete geçirecektir. Görsel bir uyaran olan resimli kitaplar aracılığıyla çocuk, tüm duyularını etkin kullanabilecek anlatılmak isteneni sezinleyebilecektir. Bu durum göz önüne alındığında resimli çocuk kitaplarının eğitimin en önemli basamaklarından biri olduğu düşünülmektedir.

Bu doğrultuda çalışma kapsamında ele alınacak konu, okulöncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resimlerin kullanımına yönelik olacaktır. Bu amaçla öncelikle resim ve okulöncesi dönemde kullanılan resimli kitaplara kısaca yer verilecektir. Bu çalışma kapsamında okulöncesi dönem resimli kitaplar iki ayrı başlık altında toplanacaktır. Bunlardan ilki öğretici nitelikteki resimli kitaplar, ikincisi ise yazınsal nitelikteki resimli öykü kitapları olacaktır. Öncelikle öğretici nitelikteki resimli kitaplar kısaca ele alınacaktır. Ardından yazınsal nitelikteki resimli öykü kitaplarına yer verilecektir. Bu noktada, çocuğun duyarlık eğitimini de içine alan bilişsel ve duyuşsal sürecine katkıda bulunan nitelikli kitap örneklerine de yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, resimli kitaplar, çocuk, okulöncesi dönem.

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Arş. Gör. Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, El-mek: guliz@balikesir.edu.tr

PICTURES AS A VISUAL STIMULUS IN PRESCHOOL CHILDREN'S BOOKS

ABSTRACT

The foundations of personal, psychological, and physical development are laid in preschool education. Just like in physical respects, the child is a being that develops in personal and psychological respects. Children start communicating with books when they are only eleven months old, and it is like an amusing toy for them. It should not be forgotten that children learn through play. The first acquaintance of the child with a book is through pictures. After the preschool period, picture books enter the universe of meaning of children and become the simplest visual stimulus in establishing communication with the book. Picture books provide the opportunity to develop the verbal expression skills of children through visual perception, and they also activate the affective perception of children. Picture books are visual stimulus and by means of picture books, children are able to effectively use all their senses and perceive all that is intended to be explained. When this is taken into consideration, children's picture books are considered to be one of the most important steps of education.

The subject to be discussed under the scope of the study in line with this shall be on the use of pictures as a stimulus in preschool children's books. For this purpose, pictures and picture books used in the preschool period shall be briefly discussed first of all. Within the scope of this study, preschool picture books shall be collected under two titles. The first one of these is didactic picture books, and the second one is literary picture story books. First of all, didactic picture books shall be discussed. Subsequently, picture story books shall be discussed. At this point, quality book examples contributing to the cognitive and affective process covering the sensitivity training of the child shall also be discussed.

Key Words: Children's literature, picture books, children, preschool children.

Giriş

‘ Bilgelikten ve estetikten yoksun bilgi tehlikeli, estetikten yoksun bir yaşamsa
ilkel ve çirkindir’
Zafer Gençaydın

“Siz hiç resimli bir kitap okurken küçük bir çocuğun çok çabuk sayfayı çevirmesine tanık oldunuz mu? ‘Ben daha bu sayfayı okumayı bitirmemiştım’ dediğinizde, çocuk alaycı bir şekilde bakar ve ‘Ama ben bitirdim’ diye yanıtlayabilir. Çocuklar yazılardan çok resimlerin öyküyü anlattığına inanırlar. Siz onlara kitabı okurken sizin öyküyü resimlerden anlattığınızı düşünürler. Aslında iyi bir resimli kitap, öyküyü resim sanatıyla anlatır (Anderson, 2010: 63).”

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

Resim, en eski çağlardan günümüze iletişimi sağlayan, insanların ortak dili olmuştur. İnsan yaşamının hemen hemen her aşamasında sıkça karşılaştığı resimler, öğrenme yaşantısında da göz ardı edilmeyecek saygın bir yere sahiptir. Bazen bir şeye bakmak ya da sesini duymak asıl tanımlanan şeyi ifade etmemektedir. Ancak resimler aracılığıyla, bir şeyin neyi temsil ettiğini açık ve net bir biçimde algılayabiliriz. Resimler, asıl anlatılmak istenenle, konunun özüyle ilişkilidir. Kimi zaman anlaşılması zor ifadeleri basitleştirme gücüne sahiptir. İnsanın belleğindeki kavramın ete kemiğe bürünmüş biçimidir. Soyut kavramların somutlaştığı, düşüncenin renk ve çizgiyle anlam kazandığı doğal bir uyumdur. Dinlediğimizde tasvirin yetersiz kaldığı, gördüğümüzde ise bizi içine konuk eden bir tablo gibidir resim.

Biz yetişkinler için bu denli önemli bir yere sahip olan resmin, çocuklar için nasıl bir güç olduğunu tahmin etmek hiç de zor olmasa gerek. Onların duygu ve düşünce evreninin sınırlarını zorlayan, izlediklerinde yüzlerinde bir tebessüm yaratan, gelişimsel olarak dil becerisi tam anlamıyla tamamlanmadığı halde dudaklarından ses ve sözcüklerin dökülmesini sağlayan ve kavramsal gelişimin kapılarını açan görsel bir uyarandır resim.

Çocuklar için en önemli öğrenme çabaları ve becerileri okulöncesi dönemde gerçekleşir. Doğduklarından itibaren yürümeyi, konuşmayı, iletişim kurmayı, düşünmeyi, sentez yapmayı, problem çözmeyi ve daha birçok öğrenmeyi bu dönemde gerçekleştirirler. Aşamalı bir süreç dayanan bu öğrenme becerileri gelişimsel dönemlerinde geliştirilmezse, bu durum çocuğun hem okul yaşantısında hem de ilerleyen dönemlerinde öğrenmenin güçleşmesine neden olacaktır. Bu noktada çocukların öğrenme becerilerinin, okulöncesi dönemde edinmiş oldukları öğrenme becerilerinden etkilendiğini söylemek gerekir (UNESCO, 1999; akt., Sever, 2002: 66).

Çocukların edinmiş oldukları bu öğrenme becerilerini etkin kılmak ise onların okulöncesi dönemden başlayarak nitelikli çocuk kitaplarıyla tanıştırmalarıyla mümkündür. Okulöncesi dönemde çocuğu kitaba çeken ilk uyarın, ona kitabı sevdiren başat öge ise kitabın görsel değeridir (Sever, 2008: 167).

1. Resimli Çocuk Kitapları

“Çocuk kitabı her şeyden önce bir sanat yapıtıdır.’yargısı, çocuk kitabı çizerlerinin uymak zorunda oldukları temel ilke olmalıdır. Bu nedenle çocuk kitabı çizerlerinin çocuğun dünyasını iyi tanıyan, onun ilgi ve gereksinmelerini iyi bilen usta sanatçılar olması gerekir. Çünkü çocukta resim yapma, resim diliyle iletişim kurma isteğinin uyanması ve kitapla çocuk arasında sevgi bağı oluşması için sanatçı duyarlılığı ile yapılmış resimlere gereksinim vardır. Bu duyarlık ile yapılmış resimler, sözcüklerle anlatılan sanatçının görsel yorumuyla bütünler, metinde anlatılanlara görsel bir renk katar. Yazarın sözel olarak aktaramadığı duygu ve düşüncelerin dışı vurumu için öncülük görevi üstlenir. Metnin kurgu özelliğine uygun olarak çocuğu bazen eğlendirir, bazen heyecandırır, bazen de düşündürür. Çocuğun görme, duyma, duyumsama, düş kurma, düşünme ve sezme yetilerini harekete geçirir. Çocuklar, bu nitelikli resimlere zevkle bakarak kendilerince yeni öyküler uydurabilir” (Sever, 2002: 60; Sever, 2000: 645).

Resimli çocuk kitapları, çocukların zevk alabileceği, eğlenirken öğrenebileceği ve onlara düş dünyasının kapılarını aralamayı başaran görsel öğelerden ve dilsel metinlerden oluşmuş kitaplardır. Resimli kitaplar vermek istediği iletiyi bazen az bazen de hiç sözcük kullanmadan lokomotif gibi sıralanmış bir dizi resimler aracılığıyla ileten kitaplardır. En az iletiyi okura ulaştıran metin kadar önemli bir yere sahip olan resimler, çocuğun anlam evrenine açılan bir kapıdır. Çocuk kitaplarında bulunan resimler kitap seçiminde önemli rol oynamakla beraber, çocuklar için dikkat çekiciliği ve öykü metnini tamamlaması açısından da önemlidir.

Glazer (1986) resimli öykü kitabını 0- 7 yaş grubu çocuklar için hazırlanmış olan, resimlendirmenin önemli bir role sahip olduğu, hemen hemen her şeyi kapsayan kitaplar olarak

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

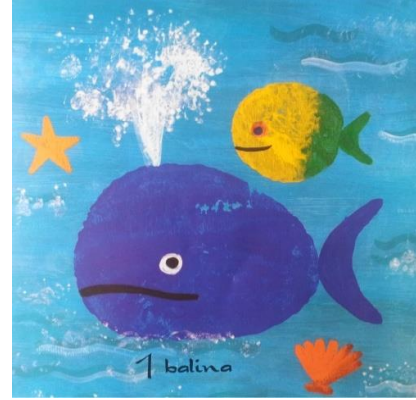
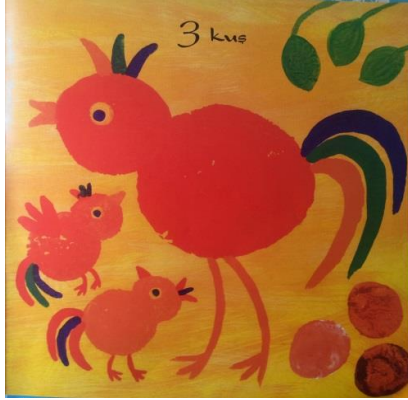
tanımlamaktadır. Resimli öykü kitapları çocukların ilk yıllarında yaşamlarına giren, ilk iletişim araçları arasında sayılır. Bu kitaplar resimleri ve metni ile çocuğun duygu ve düşüncelerini harekete geçirir. Resimli öykü kitaplarındaki resimlerin aydınlatıcı gücü, sözcükleri anlamlandırmada çocuklara rehberlik eder. Dili yalın bir biçimde hazırlanmış bu kitaplar çocukla doğrudan bir iletişim sağlar. Okulöncesi dönemde çocuk, henüz kendi kendine okuyamadığı için resmin kendisiyle konuşmasını beklemektedir. Eğer resimli öykü kitaplarındaki resimler çocuğun ilgisini çeker ve çocukta bir merak uyandırırsa, bu durum ilerleyen yaşlarda okuma eylemine karşı ilgi duyulmasını sağlayacaktır. Güzel bir dil ve resim birleşimi, çocuğun estetik bir değer kazanmasına da destek olacaktır (Güleç ve Gönen, 1997).

Güleç ve Gönen (1997) kısa bir dönem olan çocukluk dönemini, çocuğun etkilenmesi ve şekillenmesi için uygun bir zaman dilimi olarak görmektedir. Gönen'e göre (1989: 32) bu dönemdeki okumayı bilmeyen çocuğa öyküyü anlatmak gerektiğinden, bu kitaplardaki resimlerin kolay yorumlanabilmesi, sanat değeri taşıması, çizimlerinin çocuğun dünyası, ruhsal yapısı ve zihinsel gelişimi göz önüne alınarak yapılması gerekmektedir. Ayrıca bir resim kompozisyonunda, denge, uyum, zıtlık, birlik, simetri, ahenk ve hareket bulunmalı, detaylar ve renkler de metne uymalıdır.

Okulöncesi dönem dediğimiz 0-7 yaş grubu çocuklar için hazırlanmış kitaplar belli bazı başlıklar altında toplanabilir. Bunları; ilk bebeklik kitapları veya oyuncak kitaplar, bez kitaplar, banyo kitapları, kalın karton kitaplar, kavram kitapları, ABC kitapları, sayma kitapları, etkinlik kitapları, tekrarlı kitaplar, sözcüksüz resimli kitaplar, ilk okuma kitapları gibi sıralamak mümkündür (Ural, 2013; Bassa, 2013; Anderson, 2010). Ancak bu kitapları resimleme özellikleri açısından ele aldığımızda iki ayrı grupta toplayabiliriz (Bassa, 2013: 181). Bunlardan ilki öğretici nitelikteki çocuk kitapları diyebileceğimiz ilk bebeklik kitapları veya oyuncak kitaplar, bez kitaplar, kalın karton kitaplar, kavram kitapları, ABC kitapları, sayma kitapları, etkinlik kitapları, tekrarlı kitaplar gibi resimli kitaplar; ikincisi ise yazınsal nitelikteki öykü kitapları diyebileceğimiz sözcüklü ya da sözcüksüz resimli öykü kitaplarıdır.

1.1. Öğretici Nitelikteki Çocuk Kitapları

Öğretme amacıyla hazırlanan çocuk kitaplarında temel amaç, çocuklara, öncelikle bilgi aktarmak, onların doğrudan bilgilenmelerini sağlamaktır. Çocukları okul türü öğrenmeye hazırlayan ve genellikle görsel öğelerle desteklenen bu kitaplarda resimler, öğretme işlevinde yer alan başat birer öğedir. Kavramlar, olgular, bilimsel gerçekler gibi çocukların öğrenme gereksinimini düzeylerine uygun biçimde -doğru ve geçerli bilgilerle- yansıtarak karşılayan ürünlere öğretici çocuk kitapları adı verilebilir (Sever, 2008: 140, 141).

Gibson, Ray ve Barlow, Amanda. 2010: 5, 9.

Burada örneklerine de yer verilen ve ilk grup olarak adlandırdığımız resimli kitaplar, çocukların çevrelerindeki dünyayı öğrenmelerine yardımcı olacak, belirli bir bilgi üzerine odaklanan kavram kitaplarıdır. Çok küçük çocuklar için bilgilendirici kitaplar olarak düşünülebilen bu kitaplar, çocukların tanıdık nesnelere ve canlı varlıkları tanımalarına yardımcı olur. İyi hazırlanmış kavram kitapları okurları etkilemek için güzel görüntüler ve eğlendirici bir dil sunarken, düşüncelerini etkin hale getirir ve kendi zihinsel becerileri aracılığıyla yeni kavramlar için şemalar oluşturmaları konusunda uyarır (Anderson, 2010).

Davis, Sarah ve Sirett, Dawn. 2011: 3, 6.

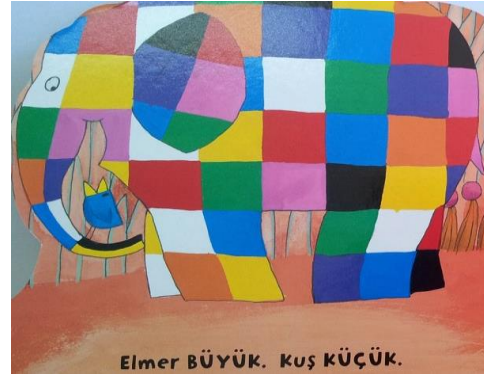
Bu kitaplarda yaygın olarak sunulan kavramlar; alfabenin harfleri, sayma sayıları, renkler, şekiller, karşıtlıklar, boyut ilişkileri gibi kavramlardır. Bu tür kitaplarda çocuğun sözcük dağarcığı, yetişkinin çocukla kitap okurken her bir resimdeki çeşitli şeyleri işaret edip isimlendirmesiyle güçlendirilebilir ve çocuklar ne gördükleri hakkında konuşmaları için cesaretlendirilebilir (Anderson, 2010).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

Mckee, David. 2011: 3.

Mckee, David. 2011: 1.

Okulöncesi dönemdeki bir çocuğun dilsel bir metni bir yetişkin olmadan anlaması mümkün değildir. Ancak görsel iletiler sunduğunuzda ya da sunulan dilsel metni görsel öğelerle desteklediğinizde çocuk, size ya da bir başka yetişkine gereksinim duymadan aralarındaki ilişkiyi kavrayabilecek, önceki öğrenmeleriyle karşılaştırabilecektir.

Ovat, Ülkü ve Ögmel, Ümit. 2010.

Ovat ve Ögmel (2010)'in bir çalışması olan Bu Şemsiye mi? adlı kitap çocukların, çevrelerinde gördükleri farklı şekilleri bir araya getirerek, farklı parçalardan daha da farklı bir bütün oluşturmalarını ve yaratıcılıklarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Çocuk görsel bir uyarın olarak resmin kullanıldığı bunun gibi nitelikli çocuk kitaplarıyla buluşturulduğunda kavrama, karşılaştırma, eleştirme, gözlemleme, sınıflandırma, uygulama yapma gibi becerilerinin sürekli geliştirilmesine olanak tanıyan bir öğrenme ortamı ile bir arada olacaktır.

1.2. Yazınsal Nitelikteki Resimli Öykü Kitapları

Yazınsal nitelikli kitaplar olarak nitelendirdiğimiz ikinci grup sözcüklü ya da sözcüksüz resimli kitaplar ise öğretme amacı gütmeyen, çocuğu doyuma ulaştıran kitaplardır. Sever (2008: 140; 167)'e göre "yazınsal nitelikli bir kitabın amacı, çocukların sezme, duyma, düşünme güçlerini geliştirmek, onlara insana özgü duyarlıklar kazandırmaktır". Onların güzele yönelik duygularını geliştirmek, dilin ve çizginin olanaklarıyla yaşam ve insan gerçeğini tanıtmaktır. Erken çocukluk döneminde çocuğu kitaba çeken ilk uyarın kitabın görsel dünyası, kitabı sevdiren başat öğe de

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014*

kitabın görsel değeridir. Bu doğrultuda çocuk kitaplarındaki resimler, çocuğun karşılaştığı, sıcak bir etkileşime girebildiği sanatsal nitelikli ilk görsel ürünlerdir.

Resimli çocuk kitapları genç okurlara sadece yazınsal değer sağladıkları için önemli değildir. Aynı zamanda okuma sürecinin gelişimi için de gerekli bir öğedir. Resimlemeler (illüstrasyonlar) okumanın ilk aşamasıyla ilişkilidir ve işlevlerinden biri de çocukların etken okumadan önce baskının bir anlamı olduğunu anlamalarına yardımcı olmaktır (Harms, 1998; Landers, 1987; Manning, 2004; akt. Nicholas, 2007). Resimli çocuk kitaplarının asıl işlevi, eğer yazar işini gerektiği gibi düzgün bir biçimde yaptıysa, yazılı metne ışık tutmaktır (Heins, 1987; akt. Nicholas, 2007).

Metinsiz kitaplar olarak da bilinen sözcüksüz resimli kitaplarda, öykü bir dizi resimleme aracılığıyla sözcüksüz veya çok az sözcükle anlatılmaktadır. Bu kitaplarda yetenekli resimleyiciler (illüstratörler) sanatlarıyla tüm kurguyu oluştururlar ve harfleri gereksiz kılarlar. Stewig, sözcüksüz resimli kitapların görsel okuryazarlığın gelişimine yardımcı olduğunu, çocukların düşünme ve dil becerilerini geliştirmesine ve değerlendirmesine katkı sağladığını, erken okuma eğitimi için kullanılan dil deneyimi açısından bu kitapların amaca hizmet ettiğini, kurgunun yazılı ve sözlü yorumunu etkileyerek çocuğun düş gücünü geliştirdiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda okulöncesi dönem çocukları ve okuma güçlüğü olan engelli çocuklar gibi iyi veya hiç okuyamayan çocukların eğlenmelerine ve yorum yapabilmelerine olanak sağladığını da belirtmiştir (Anderson, 2010: 75, 76).

Ak (2012)'ın Doğumgünü Hediyesi adlı yapıtı sözcüklere gerek kalmadan, sanatçının estetik duyarlığı ile çizgi ve rengin eşsiz uyumuyla okurlara sunulmuştur. Uçsuz bucaksız bir denizin ortasında belli belirsiz bir görünümüyle okurları karşılayan kitap, yanakları al al olmuş minik bir çocuğa doğum gününde sunulan bir hediyeye ulaşma arzusunu anlatır. Çocuğa kitabın daha en başında duyma ve düşünme sorumluluğu yükleyen sanatçı, onu kendi özgün dünyasına çeker ve düş gücünün sınırlarını zorlar. Her sayfasında “Acaba ne olacak?” sorusuyla sürekli görsel bir uyarı olarak işe koşulan resimler, çocuğun düşünmesine, sorgulamasına, akıl yürütmesine ve çıkarımlarda bulunmasına yardımcı olur. Renk ve çizginin ardına saklanmış doğa sevgisi, insan sevgisi, yaşama sevgisi gibi insana özgü durumlar, çocuğu düş kurmanın yanı sıra düşünsel bir çaba içine sürükler.

Ak, *Behiç*. 2012: 11, 22.

Cianciolo (1973) sözcüksüz resimli kitapların görsel okuryazarlık üzerine olan etkisini vurgularken resimlerin evrensel bir dili aktardığına inanarak; şekiller, durumlar ve hareketler kitap

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

sanatçısı tarafından öyküyü anlatmak için kullanılan resimlerdir ve bunlara bakanlar, anlam ve önem yükleyebilmelidirler, biçiminde düşüncelerini dile getirmektedir. D'angelo (1981) sözcüksüz resimli kitapların kullanımının dil gelişimi için önemini vurgulamakla beraber buradaki resimleri yorumlama, nesnelere isimlendirme, konuşmalar yaratma, karşılaştırmalar yapma, hareketleri tanımlayıp yorumlama ve sonuçları tahmin edip değerlendirme becerilerinin çocukların sözcük dağarcığını ve söz dizimlerini geliştirmeleri için fırsatlar sunduğunu da ifade etmektedir (akt. Anderson, 2010: 76).

Junakovic (2005)'in düş gücünden, özgün çizimlerinden ve yazılı dilin en güzel örneklerinden biri olan bilmecelerin etkili sunumuyla Bisiklet, Kızak ve Vapur adlı yapıt, okulöncesi dönemdeki çocukların görsel ilgisini oldukça çekecek nitelikte bir resimli kitaptır. Kitabın her bir sayfası çocuğu, ilgisini çekici yaşamın içinden bir nesneyle karşılar. Özgün bir dille kurgulanmış bilmeceler bu nesne ışığında çocuğa yöneltilir. İki sayfa olarak hazırlanmış kitap, gizlediği katlanmış sayfanın açılmasıyla çocuğa farklı nesnenin varlığını sunar. Çocuk ilk gördüğü görsellerden yola çıkarak ve yazılı dilin de tanıklığında, bilmecenin yanıtını arayıp bulmaya çalışacaktır. İşte çocuğu bu noktada birçok açıdan zihinsel bir sürecin içine çekmeyi başarır kitap. Sever (2008: 180)'in ifade ettiği gibi “çok yönlü duyuşsal ve düşünsel bağlantıları içeren, değişik algılanabilirliği olan iletilerin alımlanması okur açısından birçok zihinsel sürecin işletilmesini zorunlu kılar. İletilerin kavranması, ayrıştırılması, karşılaştırılması, yeniden biçimlendirilmesi gibi girişik bilişsel süreçler, okur-yazar etkileşiminin niteliğini de belirlemektedir.”

Junakovic, Svjetlan. 2005: 29, 30, 31, 32.

Duygular, özellikle okulöncesi dönemdeki çocuklar için algılanması güç soyut kavramlardır. Çocuklar yaşadıkları herhangi bir durumu, yaşamın içinden bir gerçekliği istedikleri zaman, istedikleri biçimde ifade edemeyebilirler ya da bunu nasıl yapacakları konusunda çaresiz kalabilirler. Duygular elle tutulamayan, gözle görülemeyen birer olgu olduğundan çocuk, hislerini kolaylıkla dile getiremeyebilir. İşte bu noktada çocukların dil gelişimine, bilişsel gelişimine, kişilik gelişimine ve toplumsal gelişimine uygun olarak hazırlanmış nitelikli kitaplar, çocukların duygularının tercümanı olacaktır. Okulöncesi çocukları için bu denli ciddiyetle hazırlanmış resimli öykü kitapları, sosyal çevre içinde kendine bir kimlik yaratma çabası içinde olan çocuk için vazgeçilmez bir arkadaştır. Çocuk bu kitaplarda kendi yaşam durumlarından kesitler bulabilecek, kitaplarda görsel anlatımla geliştirilmiş karakterlerle özdeşim kurabilecek ve başa çıkması gereken olaylar karşısında ayakta durmayı başarabilecektir. Resimli kitaplarda yer alan karakterler, yaşadıkları olaylar ve sergiledikleri duygu durumlarının dilsel ve görsel ifadeleri ile çocuk, duyguları resimli kitaplar sayesinde keşfedecektir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

Pekmezci (1996, s.147) yaratıcılığın temel koşullarından biri, duyarlıdır, der. Nitelikli kitap resimlemeleri ilgi uyandırabilen, duyarlık kazandırabilen, çocuğu yaratıcı sürece çekebilen; onun sevme, çalışma, üretme, yaratma eylemlerine katılmasına zemin hazırlayabilen uyarıcılardır.

Clay (1991) yazının, ustaca katkılarından birinin de çocukların yaşamlarında yer alan bağlantıları kolaylaştırmak ve köprüler kurmak olduğunu ifade eder. Dünyadaki bütün çocukların yaşantıları zamanla değişmektedir. Yaşanan bazı değişimler gelişimsel olarak tahmin edilebilir durumlardır (bir konuyu kavramak ve geliştirmek, geniş çeşitlilikte fiziksel ve motor becerileri geliştirmek, okumayı öğrenmek vb.). Sorensen ve Lehman (1995) ise bunların dışında gerçekleşen diğer değişimlerin ele alınması çok güç konular olduğunu ifade eder. Çünkü bunlar umulmadık ya da çocukların dışında ve sıklıkla ailelerin kontrolünde gerçekleşir (ebeveyni kaybetme, boşanma deneyimi vb.). Bunlar gibi yaşamın içinde yer alan geçiş durumları, çocuklar için uygun yazın seçimine karar vermede kritik dönemlerdir. Yazının bağlayıcı yönü ise gelişimsel sürekliliği destekliyor olmasıdır (akt. Zeece, P.D., Harris, B. ve Hayes, N., 2006: 61).

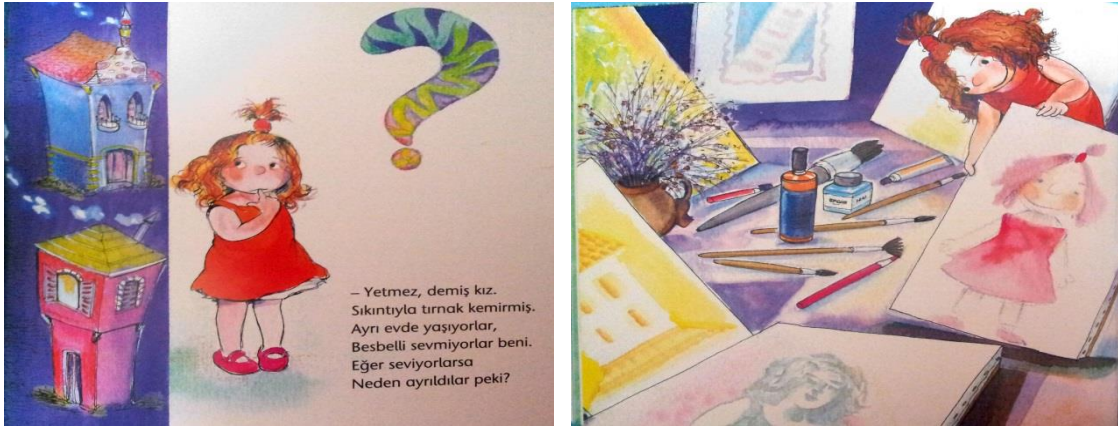
Göknül, Can. 2011: 17, 20.

Yukarıda yer verilen Göknül (2011)'in Babasının Başka Evi Var adlı yapıtı, boşanmanın konu edildiği, okulöncesi dönem çocukları için hazırlanmış, duyarlık oluşturmayı amaçlayan bir kitaptır. Çocuklar için "aile" kavramı ve "tek aile olma" özellikle okulöncesi dönemde önemli bir konudur. Anne ve babasını hayata gözlerini açtığı ilk andan itibaren bir arada gören çocuk, onların ayrı ayrı evlerde başka yaşamlar sürdürmelerine bir anlam veremez. Toplumsal çevre ve sosyal yaşantının da çocuğu çevrelemesiyle birlikte birey, anlam veremediği bu duruma farklı sorularla yanıt aramaya çabalar. İşte bu noktada çocuğun anlam evrenine katılan bunun gibi nitelikli resimli kitaplar, onun bu durumla başa çıkabilmesine destek olacaktır. Kitapta çocuğun özdeşim kurabileceği bir kahraman, içinde bulunduğu durumla başa çıkabilmesine yardımcı olabilecek olaylar zengin ve güçlü bir resimlemeyle çocuğa aktarılmıştır.

Aksoy (2008)'un Noktacık adlı yapıtı da hem duyarlık eğitiminin gelişimine katkıda bulunmakta hem de Ceylan'ın resimlemeleriyle çocuğun anlam evrenine görsel bir zenginlik katmaktadır. Ceylan belirli bir öykünün gereksinimine göre tarzını uyarlamada usta bir resimleyicidir. Kişisel tarzıyla da kolaylıkla okur tarafından tanınabilen bir sanatçıdır. Temiz ve narin ıslak suluboya tekniği çok belirgindir (Bassa, 2013: 217). Görseller çocuğu sanatın içine çekip resim yapma isteğinin uyandırılmasına zemin hazırlarken, okuru öykünün içine çekmekte ve yaşamın içinden yanıtını bulamadığı sorulara çıkarımda bulunmaya yöneltmektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

Aksoy, Seza Kutlar. 2008: 23, 30.

Schallert (1980), okuru yazarın iletisine ulaştırmada resimlemeye yardımcı olan üç öge olduğunu ifade eder. Bunlar; “canlılık (renk), etkili anlatım ve ifade edilemezlik” tir (akt. Brookshire, Scharff ve Moses, 2002). Renklerin birbiri ile uyumu, özgün anlatım ve sözel ifadelerin yani sözcüklerin resim kadar kimi zaman etkili biçimde anlamın özünü ifade edememesi durumu, okuru verilmek istenen iletiye ulaştırmada, etkin bir rol üstlenmektedir.

Okulöncesi dönem çocukları sürekli soran, düşünen ve kendilerine mantıklı cevaplar verilene kadar yılmayan mücadeleci canlılardır. Üzerinde ısrarla durdukları konu ise ‘varolma’ kavramıdır. Çevrelerinde gördükleri nesnelere varlığı, nereden geldiği, ne amaç için kullanıldığı, ne zaman alındığı gibi soruların kaynağı ise çocuğun kendini kavrama, nasıl var olduğunu anlama çabasıdır.

Bunun en güzel örneği Brenifier ve Durand (2012)’ın özgün kurgu ve çizgileriyle çocuklara sunulan Küçük Filozof Söyle Anne, Ben Neden Varım? adlı yapıtıdır. Bu kitap, çocuğu kavramsal sürece çeken nitelikli bir resimli kitaptır. Çocukları hazır bilgidan kurtarıp sorgulamaya ve çok boyutlu düşünmeye yönelten bu kitap, her bir sayfasında sunduğu kavramların görsel imgeleriyle çocuğun belleğinde anlam kazanacaktır. Aynı zamanda basit ve yalın çizgileriyle de çocukları resim yapmaya teşvik edecektir. Her çocuk hopyayıp zıplar, yaşamın her anında sorar, merak eder, kitaptaki kahraman gibi devingen bir yapıya sahiptir. Karşılaştığı olaylar karşısında büyük bir cesaret örneği gösterir. Kitabı eline alan çocuk, ‘işte bu benim’ diyebileceği resimlerle karşılaştığında kendini kitaptaki kahramanla özdeşleştirecek ve okuma sevgisini pekiştirecektir.

Brenifier, Oscar ve Durand, Delphine. 2012: 13, 24.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

Bir çocuğun kendisine anlatılan bir öyküyü, bir masalı sanatçı duyarlığı ile hazırlanmış resimlerine bakarak dinlemesi, çocuğu çok uyaralı bir öğrenme sürecinin içine çekmektedir. İşittiklerinin, görsel uyarınlarla desteklenmiş olması olay kurgusunun çocuğun belleğinde anlam kazanmasını sağlayacaktır. Bu nedenle de okulöncesi dönem çocukları için hazırlanan resimli kitaplar, yalın ve anlaşılır metinlerin içeriğini çocuğa duyumsatacak nitelikteki görsel öğelerle desteklenmelidir. Çocuk sunulan gerçekliği algılamalı ve kendi yaşam durumuna geçirebilmelidir. Böylece çocuk için kavrama, sentezleme ve uygulama becerileri de işe koşılmaya başlayacaktır.

Sever (2013: 123) okulöncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda hem tasarım hem de içerik açısından en önemli öğenin resim olduğunu, çocukların metnin kurgusunu kitaplardaki resim aracılığıyla belleklerinde tamamladıklarını ifade eder. Çocuklarda anlamın oluşmasında resmin dili, yazılı dile göre daha başat bir sorumluluk üstlenir. Bu noktada kitap çocuğun duyu algılarını devindirme ve eğitime sorumluluğunu yerine getirdiği ölçüde başarılı sayılabilir. Çocuğa duyma, düşünme, gülme, düşünme, heyecanlanma gibi duyuşsal ve bilişsel içerikli farklı durumları yaşatır. En özlü belirlemeyle çocuğun kavramsal boyutlu gelişimine, yaşadığı çevreye ve insanlara yönelik bir duyarlık oluşturmasına katkı sağlar.

Hoşgörü ve kültürel farklılıklara karşı çocukta duyarlık oluşumunu destekleyen Akal (2012)'in Açıl Maske Açıl adlı yapıtı, Delioğlu'nun özgün resimleriyle anlam kazanmıştır. Çocuğu okulöncesi dönemden başlayarak şiirsel dil ve özgün renklerle tanıştıran bu kitap, her kültürün kendine özgü farklılıkları olduğunu, evrensel motifleriyle okura sunmaktadır. Resimlemede kullanılan renkler ve çizgi farklı kültürden gelen çocukların en özgün biçimde betimlenmesine araç olmuştur. Ayrıca kitap 'tek tip insan' kavramına da eleştirel bir bakış açısı getirmektedir.

Akal, Aytül. 2012: 16, 31.

Sever (2005: 31) yazın yapıtlarının temel sorumluluğunun, çocuğu dil ve çizginin anlatım olanaklarıyla diğere insanlara ulaştırmak, onlarla iletişim kurmasını sağlamak olduğunu dile getirir. Çocuk, kitaplar aracılığıyla insan ve yaşam gerçekliğinin sanatçı duyarlığı ile biçimlendirilmiş yeni bir gerçekliği ile tanışmaktadır. Bu süreç çocuğu, kendini tanımaya başlamasıyla beraber çevresindeki diğere insanlarla karşılaştırmasına, onlarla benzeyen ya da benzemeyen yanlarını görmesine yöneltir. Yazın yapıtları aracılığıyla sezdirerek ve duyumsatarak başka kişilikleri tanımaya, onlara saygılı olmaya yönelten bu bilinçlenme süreci çocukta duyarlık oluşturmayı da beraberinde getirir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

Okulöncesi dönemde çocukların en çok ilgisini çeken kitap kahramanlarından biri de hayvanlardır. Çocuk kitaplarında insana özgü kimi yaşam gerçeklerinin bir hayvan karakter tarafından çocuğa sunulması, onun sunulan bu iletiyi bu gerçekliği başarılı bir biçimde alımlamasına destek olacaktır.

Pennart (2011)'ın Müzisyen İnek Sırma adlı yapıtı, çocuğa yaşamda karşılaşılabilecek benzerlik ve farklılıklara, aynı zamanda bu benzer ve farklılıklara karşı saygı duymayı, hoşgörü ve sevgi ekseninde ele alan bir resimli öykü kitabıdır. Kitabın kahramanı Sırma bir müzisyendir ve yeteneğini değerlendirebilmek için bir yarışmaya katılmaya karar verir. Bunun için öncelikle kendine bir orkestra kurması gerekir. Ancak hangi orkestra grubuna katılmak istediye olumsuz yanıtla karşılaşır. Otobur olduğu, hafif olduğu, boyu kısa olduğu, boynuzları küçük olduğu, kahverengi renginde olduğu, şık görünmediği ve deli olmadığı için kurulu toplulukların hiçbirine kabul edilmez. Sonra kendisiyle aynı durumu paylaşan bir köpekle tanışır ve orkestra kurmaya karar verirler. Anlarlar ki kendileriyle aynı durumda olan başka yetenekli canlılar da vardır. Birlikte oluşturdukları Müzik Dostları topluluğu yarışmaya katılır ve başarı elde eder. Bireysel farklılıklar insanın kendini gerçekleştirmesine asla engel olmamalıdır. Kahramanı çocuğun sevgiyle kucaklayacağı hayvan olarak seçilen bu kitap, kişinin yeteneklerinin farkında olması, hoşgörü, sanat sevgisi gibi konuları da görsel bir uyaran olan resmin tanıklığında çocuğa sezdirmektedir. Resimlerdeki canlılık, görsel öğeler, zıtlıklar, benzerlikler, yön kavramları, duygu durumları, insana özgü davranışlar gibi birçok kavram resmin kullanılmasıyla kitaba yoğun bir zenginlik katmıştır. Yazarın gerçek yaşantıya ilişkin yapmış olduğu göndermeler, resimleriyle bütünleşmiş, ortak bir anlatımla okura sunulmuştur.

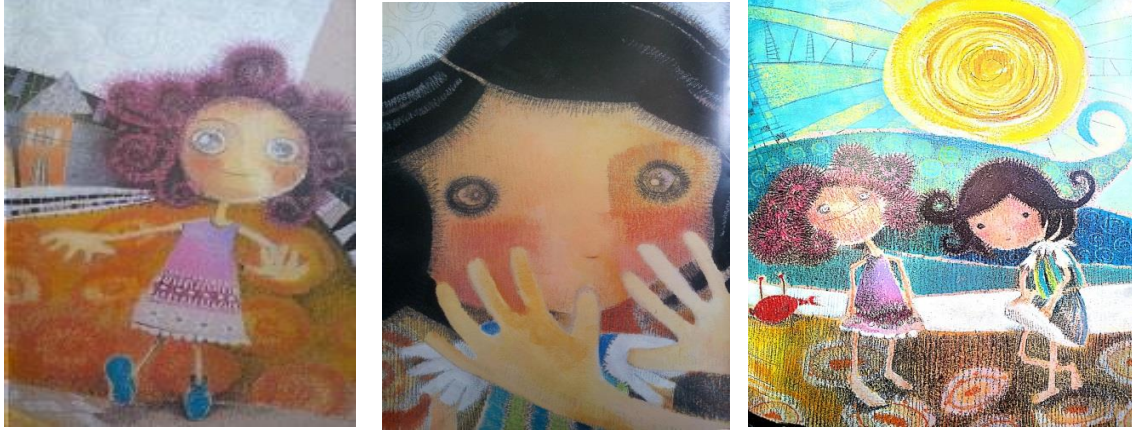

Pennart, Geoffroy de. 2011: 17, 31.

Çocuk edebiyatı kitaplarında çocuğa göre ele alınan ve çocukta insan ve yaşam gerçekliğini sunarak farkındalık oluşturmaya yarayan bir diğer konu da engelli bireyler konusudur. Okulöncesi dönem çocuk kitaplarına baktığımızda özgün resimleriyle çocuğun belleğinde bir iz bırakan, yazınsal metni desteklemesiyle de kitaba anlam katan Ghasempour (2012)'un Arkadaş adlı yapıtıyla karşılaşırız. Burada ise kendisine birçok şey öğretebilecek görme engelli bir arkadaş edinen çocuğun mutluluğu ele alınmıştır. İçindeki görsel öğeleriyle çocuğun işitme, görme ve dokunma duyuları harekete geçirilmiş aynı zamanda çocukta duyarlık oluşturulmaya çalışılmıştır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014*

Sonuç

Ghasempour, Akram. 2012: 5, 20, 23.

Çocukların ilerleyen yaşlarda okuma alışkanlığı kazanabilmesi ve okuma kültürü edinebilmesi için küçük yaşta kitaplarla tanıştırılması gerekir. Bunun en güzel yolu da okulöncesi dönem çocukları için hazırlanmış, görsel bir uyarın olarak resmin kullanıldığı nitelikli kitaplardır. Çocuğa duyma ve düşünme sorumluluğu yükleyen nitelikli resimli kitapların yaklaşık bir yaşından itibaren çocuğun anlam evrenine katılması gerekliliği de değinilmesi gereken bir diğerkonudur. Bu konuda en önemli görev ise çocuğun her an iletişim içinde olduğu anne, baba ve yakın çevresine düşmektedir.

Sözcüklerin anlatım olanaklarıyla çocuklara verilmek istenen iletinin aktarılması elbette ki mümkündür. Ancak unutulmaması gereken önemli bir nokta, çalışma içerisinde de dile getirildiği gibi görsel dilin anlatım olanaklarıyla desteklenmediği sürece çocuğun belleğinde ifade edilen kavramların, duyu durumlarının oluşturulmasının etkili olamayacağıdır. Yapılan araştırmalar öğrenilenlerin % 83'ünün görme duyusu aracılığıyla gerçekleştiğini ifade etmektedir (Çilenti, 1997; Fer, 2009; Yalın, 2003). Bu doğrultuda okulöncesi dönemdeki çocuğun gelişim özellikleri gözönüne alındığında görsel metnin yazılı metinden daha etkili olduğu yadsınmaz bir gerçektir. Kitapta yazarın paylaşmak istediği iletinin, çocuklar tarafından alınması ve kalıcı izli davranışlara dönüştürülmesi ancak sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış resimli öykü kitaplarının ışığı altında gerçekleşecektir.

Okulöncesi dönem çocuklarına uygun olarak hazırlanmış resimli kitaplara baktığımızda, öğretici nitelikte ve yazınsal nitelikte olmak üzere iki grupta incelenebileceği söylenebilir. Öğretici nitelikteki resimli kitaplar daha çok kavram oluşturma ağırlıklıdır. Yazınsal nitelikli resimli öykü kitapları ise çocukta kavramsal süreci etkin hale getirirken insana ve yaşama ilişkin duyu durumlarını da kazandırmaktadır. Aynı zamanda duyarlık eğitimini de içine alan geniş bir bilişsel ve duyuşsal sürece etki ettiğini söylemek mümkündür.

Sözcüklü resimli kitapların yanı sıra sözcüksüz resimli kitapların da çocukların düşsel ve düşünsel gelişim süreçlerine katkı sağladığı, çocuğun kavramlar aracılığıyla kendi özgün dilsel metnini de oluşturma olanağı yarattığı söylenebilir.

Çocuk kitaplarında görsel bir uyarın olarak kullanılan resimlerin çocuğun gelişim sürecine katkılarını Sever (2008: 189, 190)'in açıklamalarıyla şöyle ifade etmek mümkündür:

- “Resimler, yazısız kitaplardan başlayarak çocukların belleklerinde nesne ve varlıkların imgelerini oluşturur ve çocuğun kavramsal gelişimini destekler.
- Kitaptaki resimlerle yaşanan iletişim süreci, çocukların duyu algılarını geliştirir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014*

- Sözcüklerle aktarılamayan duygu ve düşüncelerin dışavurumuna, aktarılanların ise, çocuğun görme duyusunu da işleterek alımlamasına katkı sağlar.
- Kitap okuma ya da okunanı dinleme sürecine, çocuğun birden çok duyusuyla katılmasını sağlar. Duyularla düşünmeye fırsat yaratacak görsel ortamlar oluşturur.
- Düş, düşlem ve düşünme gücünü geliştirme alıştırmaları için ortam yaratır. Resimlerin düşündürdüklerinden hareketle, çocukların, duygu ve düşüncelerini açıklama isteğini devindirir.
- Çocuğa, resmin duygu ve düşünceleri açıklamanın bir dili olduğuna, sanat dilinin de birden çok anlam içerebileceğine ilişkin ilk deneyimleri kazandırır.
- Resimler üzerine yapılan konuşmalar, çocukların, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirir.
- Çocukları okumaya özendirir; yazınsal metinlerle kuracakları iletişime hazırlar.
- Çocukların “Sanatçı kimdir, sanat nedir?” sorularını yanıtlayabileceği somut örnekler oluşturur.
- Çocuğa, yaşadığı çevreye, doğaya daha duyarlı bakmayı öğretebilir.”

KAYNAKÇA

- ANDERSON, N. A.(2010). *Elementary Children’s Literature: Infancy Through Age 13*. (3rd. Edition). USA: Pearson Education.
- BASSA, Z. (2013). *Çocuk Kitaplarında Resimleme*. Çocuk Edebiyatı. (Ed. Mübeccel Gönen). Eğitim Kitabı: Ankara.
- BROOKSHIRE, J.,SCHARFF, L.F.V. ve MOSES, L.E. (2002). *TheInfluence of Illustrations on Children’s Book Preferences and Comprehension. Reading Psychology*, 23: 323–339.
- ÇİLENTİ, K. (1997). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- FER, S. (2009). *Öğretim Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- GLAZER,J.I.(1986). *Literature for young children*. NewYork: Charles E. Merrill.
- GÜLEÇ, H. ve GÖNEN, M. (1997) “1974–1993 Yılları Arasında Türkçe Basılmış Olan Resimli Öykü Kitaplarının Resimlendirilme ve Fiziksel Özellikleri Yönünden İncelenmesi”. *Türk Kütüphaneciliği*, 11,1, 42-53.
- GÖNEN, M. (1989). *Beş ve Altı Yaş Anaokul Çocuklarının Resimli Çocuk Kitaplarındaki Değişik Resimleme Tarzlarına Tepkileri*. *Türk Kütüphaneciliği*, III ,1. 2-35.
- HARMS, J.M. (1998). *BookDesign Elements*. *Childhood Education*, 75(1).
- HEINS, E. (1987). *Motion and Rest: The art of Illustration: Introduction. Innocence and Experience: Essays and Conversations on Children’s Literature*. New York: Lothrop, Lee &Shepard.
- LANDERS, S. (1987). *Picture books as Literature. Innocence and experience: Essays and conversations on children’s literature*. New York: Lothrop, Lee &Shepard.
- MANNING, M. (2004). *Visual Cues. Teaching K-8*, 34(6), 91-92.
- NICHOLAS, J. L. (2007). *An Exploration of theImpact of Picture Book Illustrations on the Comprehension Skills and Vocabulary Development of Emergent Readers*. Submitted to the Graduate Faculty of the Louisiana State University and Agricultural and

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

Mechanical College in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in The Department of Educational Theory, Policy, and Practice.

- PEKMEZCİ, H. (1996). *İlköğretim Ders Kitaplarındaki Resimlerin Çocuğun Görsel Eğitimine Etkileri*. Türkiye ve Almanya'da İlköğretim Ders Kitapları. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi. No: 11, s.146-151.
- SCHALLERT, D. L. (1980). *The role of illustrations in reading comprehension*. In R. J. Spiro, B. C. Bruce, & W. F. Brewer (Eds.), *Theoretical issues in comprehension instruction* (pp. 503–525). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- SEVER, S. (2000). “Çocuk Kitaplarında Dilsel ve Görsel Duyarlık”. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları (Yay. Haz.: S. Sever), Ankara: AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dil Öğretim Merkezi Yayını, s.631-646.
- SEVER, S. (2002). *Okulöncesi Dönemdeki Çocuklara Seslenen Kitaplarda Bulunması Gereken Temel Özellikler*. Çocuk Edebiyatı. (Ed. Z. Güneş). Anadolu Üniversitesi Yayını, No: 1420.
- SEVER, S. (2005). *Çocuk, Yazın ve Yaşam*. Çoluk Çocuk Dergisi. Ankara: Kök Yayıncılık, 2005, Sayı: 46, s. 30-34.
- SEVER, S. (2008). *Çocuk ve Edebiyat*. (4. Baskı). İzmir: Tudem.
- SEVER, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır?*. Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü. İzmir: Tudem.
- UNESCO. (1999). *Erken Çocukluk Eğitiminin Önemi Üzerine Düşünceler ve Öneriler*. İstanbul: AÇEV Yayını.
- URAL, S. (2013). *Okulöncesi Çocuk Kitaplarının Tanımı*. Çocuk Edebiyatı. (Ed. Mübeccel Gönen). Eğiten Kitap: Ankara.
- YALIN, H. İ. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- ZEECE, P.D., HARRİS, B ve HAYES, N. (2006). *Building Literacy Links for Young Children*, Early Childhood Education Journal, Vol. 34, No. 1, August s: 61-65.

GÖNDERME YAPILAN ÇOCUK KİTAPLARI

- AK, Behiç (2012) *Doğumgünü Hediyesi*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- AKAL, Aytül (2012) *Açıl Maske Açıl*. Resimleyen: Mustafa Delioğlu. İzmir: Uçanbalık Yayıncılık.
- AKSOY, Seza Kutlar (2008) *Noktacık*. Resimleyen: Saadet Ceylan. İzmir: Tudem.
- BRENIFIER, Oscar (2012) *Küçük Filozof Söyle Anne, Ben Neden Varım?*. Resimleyen: Delphine Durand. Türkçeleştiren: Sibel Çekmen. İzmir: Tudem.
- DAVIS, Sarah ve SIRETT, Dawn (2011) *İlk Renkler Kitabım*. İstanbul: NET Yayınları.
- GHASEMPOUR, Akram (2012) *Arkadaş*. Resimleyen: Nazim Azadi. Çeviren: Erdal Gürsel. Ankara: Eğiten Çocuk.
- GIBSON, Ray (2010) *Sayabilirim*. Resimleyen: Amanda Barlow. Çeviri: Tuba Akoğlu. Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

-
- GÖKNİL, Can (2011) *Babasının Başka Evi Var*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- JUNAKOVIC, Svyetlan (2005) *Hayvanlarla Öğreniyorum- Bisiklet, Kızak ve Vapur*. Çeviri: Azer Taçdan Erdoğan, Fatma Peşemen Uçan, Şerife Erdem. İzmir: Tudem.
- MCKEE, David (2011) *Elmer'in Karşıtlıklar Kitabı*. Çeviren: Aslı Motchane. Ankara: Kır Çiçeği Yayınları.
- MCKEE, David (2011) *Elmer'in Sayma Kitabı*. Çeviren: Aslı Motchane. Ankara: Kır Çiçeği Yayınları.
- OVAT, Ülkü ve Ümit Öğmel (2010) *Bu Şemsiye mi?*. Ankara: Dobidik Yayını.
- PENNART, Geoffroy de (2011) *Müzişyen İnek Sırma*. Çeviren: Aslı Motchane. Ankara: Kır Çiçeği Yayınları.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/3 Winter 2014

